

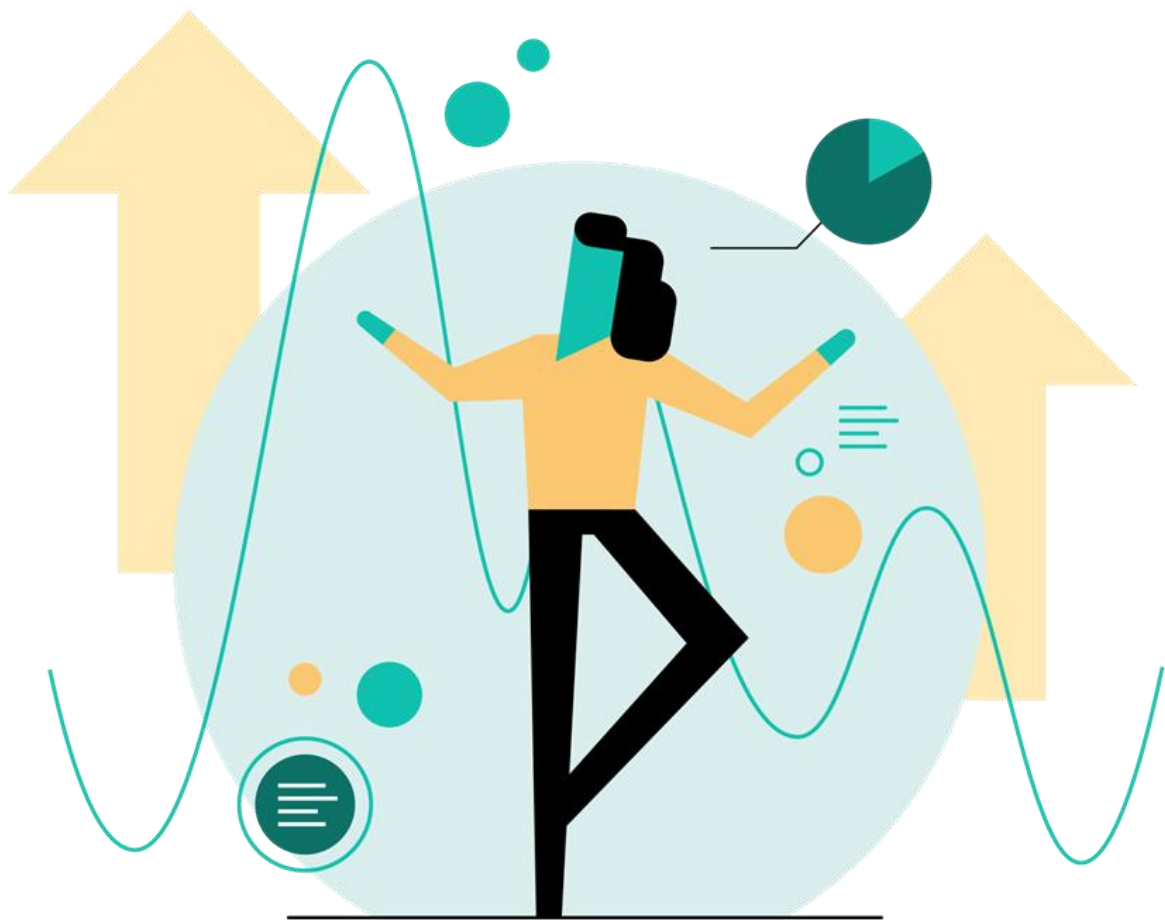

Arbeidstilsynet

Innsikt nr. 3 2025

Tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid

INNSIKT NR. 3 2025

Innhold

Tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid	2
Systematisk arbeidsmiljøarbeid er det mest kontrollerte temaet i tilsyn	2
Flest tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid i bygg og anlegg	4
Funn i tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid	6
Kontrollerte undertema	6
Valg av verneombud er det mest brukte kontrollpunktet	6
Tolkning av nedgang i andel brudd når vi kontrollerer valg av verneombud	8
Oppsummering.....	10

Tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid

Forebyggende arbeidsmiljøarbeid er sentralt for å sikre gode og trygge arbeidsmiljøforhold. Arbeidstilsynet legger premisser for at norske virksomheter holder et høyt nivå med hensyn til arbeidsmiljø, helse og sikkerhet. Som et ledd i dette, følger vi derfor opp at virksomhetene jobber systematisk med sitt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid for å unngå arbeidsrelaterte skader, sykdom og uforsvarlige arbeidsforhold.

Arbeidstilsynet anser virksomhetens systematiske arbeidsmiljøarbeid som det viktigste verktøyet for å sikre og utvikle gode organisatoriske arbeidsbetingelser. Med andre ord, kan vi tro at virksomheter som jobber godt med det systematiske arbeidsmiljøarbeidet, også har bedre arbeidsmiljø generelt. Funn fra [Arbeidstilsynet sin undersøkelse om systematisk HMS-arbeid](#), viser at mange virksomheter jobber med sitt eget arbeidsmiljø og HMS, men at det likevel er et betydelig forebyggingspotensial i å få virksomhetene til å arbeide mer systematisk med risikovurderinger og tiltak.

I denne artikkelen ser vi nærmere på hva Arbeidstilsynet har kontrollert, og hvilke funn vi har gjort, når vi har ført tilsyn med det systematiske arbeidsmiljøarbeidet i perioden 2014-2024.

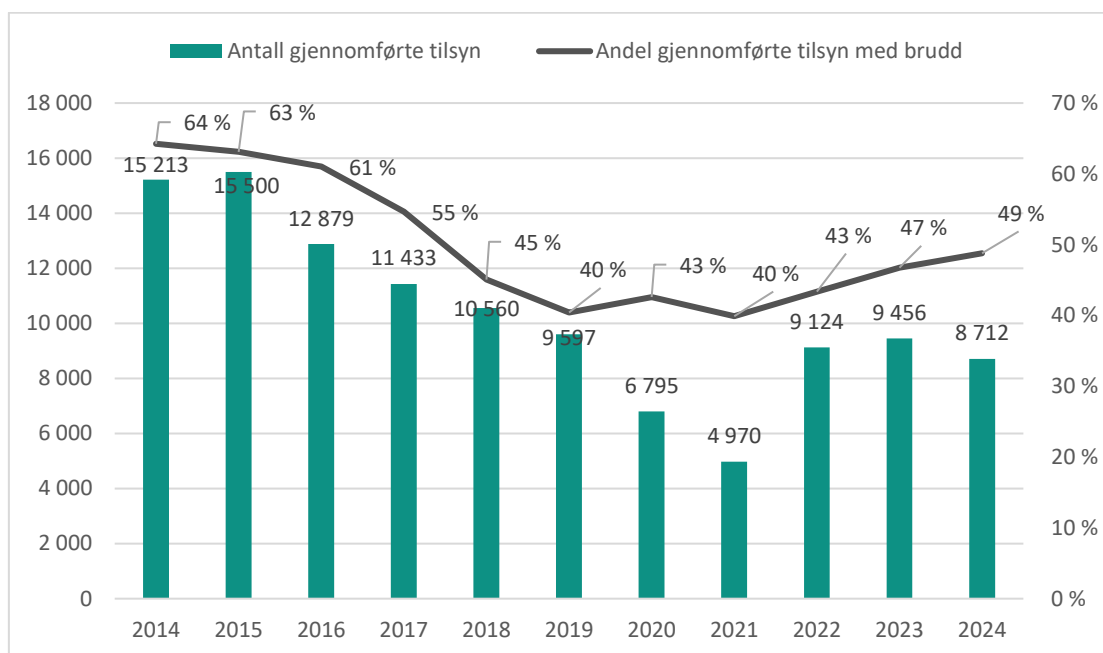
Av Morten Støver, Seksjon for analyse

Systematisk arbeidsmiljøarbeid er det mest kontrollerte temaet i tilsyn

Når Arbeidstilsynet gjennomfører tilsyn med virksomheter, kontrollerer vi ulike forhold som er relevant for virksomhetens risikoforhold. Vi jobber risiko- og kunnskapsbasert, og vi retter innsatsen vår der risikoen for alvorlige helseutfall eller utnyttning er størst.

Systematisk arbeidsmiljøarbeid er det temaet vi har kontrollert i klart flest tilsyn i perioden 2014-2024. Systematisk arbeidsmiljøarbeid innebærer at virksomheten både planlegger og organiserer, samt gjennomfører og vedlikeholder tiltak for å sikre et forsvarlig arbeidsmiljø. Dette betyr at det systematiske arbeidsmiljøarbeidet ikke skal skje tilfeldig eller kun når problemer oppstår, men at det følger en fastlagt prosess med definerte rutiner og mål.

Figur 1 viser antall gjennomførte tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid, og andel tilsyn med brudd på dette temaet, for denne perioden. Kun tilsyn der systematisk arbeidsmiljø har inngått som del av faste sjekklister for tilsynet inngår.

Figur 1: Antall gjennomførte tilsyn med tema systematisk arbeidsmiljøarbeid, og andel gjennomførte tilsyn med brudd på dette temaet, for perioden 2014–2024. Kun tilsyn der dette temaet er kontrollert som del av faste sjekklister inngår. Datauttrekk 17.juni 2025.

I denne perioden har vi, som del av faste sjekklister, kontrollert minst ett forhold knyttet til systematisk arbeidsmiljøarbeid i drøyt 114 000 tilsyn. Vi har i snitt avdekket ett eller flere brudd på det systematiske arbeidsmiljøarbeidet i 52 prosent av disse tilsynene, og fulgt opp disse bruddene med minst én reaksjon i 44 prosent av tilsynene.

Vi ser at tilsynsvolumet var synkende i første del av perioden, men har økt en del igjen etter årene med pandemi. Tilsvarende, var også andel gjennomførte tilsyn med brudd synkende i starten av perioden, til et laveste nivå under pandemien. I etterkant av pandemien avdekker vi igjen noe hyppigere brudd, men likevel på et lavere nivå enn tidligere. Årsaken til dette er vanskelig å anslå. I teorien kan dette skyldes at tilsynene gjennomføres i andre typer bransjer i siste del av perioden, at Arbeidstilsynet ikke har klart å finne de rette tilsynsobjektene, eller at virksomhetene vi har ført tilsyn med jobber bedre med det systematiske arbeidsmiljøarbeidet nå, sammenlignet med tidligere.

Merk at analysen som presenteres i denne artikkelen inkluderer kun tilsyn der kontrollpunkt knyttet til systematisk arbeidsmiljøarbeid har inngått som del av fast sjekklister for tilsynene. Vi har også kontrollert systematisk arbeidsmiljøarbeid i en del andre tilsyn i perioden, der disse kontrollpunktene ikke har inngått i planlagt sjekklister for tilsynene. Dette kan eksempelvis være brudd vi avdekker underveis i kontrollen, som kommer i tillegg til det vi planla å kontrollere. Disse kontrollpunktene vil da registreres i en egen del av sjekklisten, og omtales ikke nærmere i denne artikkelen.

Flest tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid i bygg og anlegg

Det systematiske arbeidsmiljøarbeidet vil være relevant å kontrollere i alle næringer vi fører tilsyn. Tabell 1 under gir en oversikt over de ti næringene hvor det er gjennomført flest tilsyn med det systematiske arbeidsmiljøarbeidet i perioden 2014-2024. Dette er de samme næringene som det samlet sett er gjennomført flest tilsyn i perioden, uavhengig av tema.

Vi ser av tabell 1, at bygg og anlegg er den næringen med klart høyest volum, og med høye tilsynstall gjennom hele perioden. Omtrent 40 prosent av tilsynene med systematisk arbeidsmiljøarbeid er gjennomført i denne næringen. Når det gjelder næringene varehandel, overnatting og servering, samt transport og lagring, ser vi at antallet gjennomførte tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid har gått betydelig ned i perioden. Næringer som offentlig administrasjon, samt helse- og sosialtjenester, har en større andel av det totale tilsynsvolumet etter pandemien.

Tabell 1: Tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid fordelt på de ti næringene med flest tilsyn, 2014-2024. Kun tilsyn der dette temaet er kontrollert som del av faste sjekklistene inngår. Datauttrekk 17.juni 2025.

Antall tilsyn	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sum
F Bygge- og anleggsvirksomhet	3 730	5 191	4 305	4 564	4 842	4 450	3 129	2 434	4 611	4 533	3 621	45 410
G Varehandel, reparasjon av motorvogner	3 031	2 185	1 823	1 230	582	535	279	239	584	860	768	12 116
C Industri	1 331	1 244	1 017	1 161	1 255	1 150	922	517	998	1 032	1 061	11 688
I Overnattings- og serveringsvirksomhet	1 067	2 027	1 333	1 084	667	827	337	387	631	387	250	8 997
N Forretningsmessig tjenesteyting	1 116	1 273	953	816	902	664	632	417	830	938	455	8 996
Q Helse- og sosialtjenester	1 334	441	512	552	529	391	246	269	542	685	1 117	6 618
H Transport og lagring	852	1 002	742	511	383	371	224	170	196	166	191	4 808
A Jordbruk, skogbruk og fiske	428	333	330	410	450	477	427	170	155	205	232	3 617
O Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	349	226	448	259	115	173	160	88	184	226	231	2 459
L Omsetning og drift av fast eiendom	275	204	237	198	198	134	108	96	152	130	131	1 863

Funn i tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid

Kontrollerte undertema

Når Arbeidstilsynet fører tilsyn med det systematiske arbeidsmiljøarbeidet i en virksomhet, er det en lang rekke forhold som er relevant å kontrollere. Tabell 2 viser hvilke undertema som er kontrollert i tilsynene med systematisk arbeidsmiljøarbeid i perioden 2014-2024. Som vi ser av tabellen, skiller følgende fem undertema seg ut med et høyt tilsynsvolum: kartlegging, risikovurdering og tiltak, verneombud og tillitsvalgtes medvirkning, arbeidsmiljøopplæring for ledere og tillitsvalgte, bedriftshelsetjeneste, samt HMS-kort.

Tabell 2: Undertema kontrollert i tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid, 2014-2024. Kun tilsyn der dette undertemaet er kontrollert som del av faste sjekklister inngår. Datauttrekk 17.juni 2025.

Undertema	Antall tilsyn	Andel tilsyn med brudd
Kartlegging, risikovurdering og tiltak	50 162	37 %
Verneombud og tillitsvalgtes medvirkning	48 287	32 %
Arbeidsmiljøopplæring for ledere og tillitsvalgte	48 067	31 %
Bedriftshelsetjeneste	46 777	40 %
HMS-kort	45 288	31 %
Arbeidsgivers ansvar for organisering av arbeidet	17 967	10 %
Registrerings- og meldeplikt	10 159	30 %
Samordning	5 016	22 %
Innleie og utleie	3 877	28 %
Informasjons- og påseplikt	3 292	66 %
Byggherre	3 049	55 %
Bestillerplikter	2 369	25 %
Arbeidsmiljøutvalg	1 060	23 %
Varsling	813	1 %

Av de fem temaene vi har kontrollert klart oftest, avdekket vi hyppigst brudd på bedriftshelsetjeneste, med brudd i 40 prosent av tilsynene. Samlet sett har vi avdekket høyest andel brudd på undertemaet informasjons- og påseplikt, med brudd i 66 prosent av knappe 3 300 tilsyn.

Valg av verneombud er det mest brukte kontrollpunktet

Hvert tema og undertema har en rekke kontrollpunkt som inspektørene kontrollerer under tilsyn. Tabell 3 viser de ti kontrollpunktene som vi oftest har kontrollert i tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid i perioden 2014-2024.

Tabell 3: Ti mest brukte kontrollpunkt i tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid, 2014-2024. Kun tilsyn der dette kontrollpunktet er kontrollert som del av faste sjekklister inngår. Datauttrekk 17.juni 2025.

Kontrollpunkt	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sum
Verneombud - valg	9 604	9 109	6 715	4 917	3 221	3 036	1 550	1 285	2 572	2 339	2 739	47 087
Bygge- og anleggsplasser - HMS-kort	3 158	5 065	4 180	4 735	5 219	4 834	3 159	2 163	3 820	4 160	2 935	43 428
Bedriftshelse-tjeneste - tilknytning	8 420	8 234	5 090	3 679	2 777	2 612	1 517	1 284	804	3 610	4 674	42 701
Opplæring - arbeidsgiver	9 341	8 624	5 386	4 528	2 796	2 667	1 213	886	2 362	1 932	1 947	41 682
Verneombud - opplæring	6 657	5 422	4 114	3 250	2 095	1 720	1 001	962	1 945	1 911	2 333	31 410
HMS arbeid - avviksrutine	5 022	4 290	4 103	1 886	2 030	1 255	749	1 054	2 854	2 899	3 114	29 256
HMS-arbeid - kartlegging og risikovurdering	5 291	4 914	4 253	2 950	2 510	2 176	1 342	899	1 018	1 545	1 551	28 449
Bedriftshelse-tjeneste - plan for bistand	4 806	4 582	2 837	2 164	1 352	1 071	507	717	2 394	3 372	4 086	27 888
HMS-arbeid - tiltak og plan	5 177	4 783	4 144	2 858	2 375	2 025	1 286	844	910	866	756	26 024
Verneombud - tatt med på råd	5 428	3 570	2 301	1 777	1 322	938	535	616	1 655	1 448	1 555	21 145

Som vi ser av tabell 3, er valg av verneombud det forholdet vi oftest har kontrollert, i omtrent 47 000 av de 114 000 tilsynene. Videre følger kontroll av HMS-kort på bygge- og anleggsplasser, tilknytning til bedriftshelsetjeneste og opplæring av arbeidsgiver.

Tabell 4 viser andel gjennomførte tilsyn med brudd per år, for de fem mest benyttede kontrollpunktene i perioden. Fire av disse kontrollpunktene, alle med unntak av kontrollpunktet som gjelder HMS-kort, er også blant de kontrollpunktene som oftest legges til i den valgfrie delen av sjekklisten i disse tilsynene (sjekklistedel 3).

Tabell 4: Andel gjennomførte tilsyn med brudd, for de fem mest benyttede kontrollpunktene innenfor systematisk arbeidsmiljøarbeid, 2014-2024. Kun tilsyn der dette kontrollpunktet er kontrollert som del av faste sjekkliste inngår. Datauttrekk 17.juni 2025.

Kontrollpunkt	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sum
Bedriftshelsetjeneste - tilknytning	30 %	33 %	28 %	18 %	14 %	15 %	14 %	13 %	14 %	7 %	7 %	22 %
Bygge- og anleggsplasser - HMS-kort	42 %	40 %	40 %	41 %	31 %	24 %	26 %	23 %	24 %	23 %	20 %	31 %
Opplæring - arbeidsgiver	22 %	25 %	21 %	17 %	15 %	15 %	16 %	15 %	17 %	16 %	13 %	20 %
Verneombud - opplæring	31 %	36 %	34 %	27 %	18 %	18 %	16 %	19 %	24 %	24 %	24 %	28 %
Verneombud - valg	35 %	40 %	39 %	30 %	19 %	20 %	16 %	16 %	21 %	17 %	8 %	30 %

Vi ser at for tre av disse kontrollpunktene synes det å være en betydelig reduksjon i andelen gjennomførte tilsyn med brudd gjennom perioden. Dette gjelder BHT-tilknytning, HMS-kort for bygg og anlegg, samt om virksomheten har valgt verneombud.

Tolkning av nedgang i andel brudd når vi kontrollerer valg av verneombud

Kontrollpunktet som omhandler valg av verneombud er det mest brukte kontrollpunktet i perioden, og er som vist kontrollert i over 47 000 tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid i perioden 2014-2024. Kontrollpunktet er hjemlet arbeidsmiljøloven § 6-1 og forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 3-2, og hensikten er å kontrollere om det er valgt verneombud eller foreligger avtale om annen ordning.

Av Tabell 4 har vi allerede sett at vi avdekker langt sjeldnere brudd på dette kontrollpunktet i siste del av perioden, sammenlignet med starten av perioden, fra 40 prosent brudd i 2015 til 8 prosent i 2024. Det er imidlertid ikke helt rett frem hvordan disse tallene bør tolkes.

For å kunne si noe om mulige årsaker til denne endringen, er det interessant å se på i hvilke næringer vi har kontrollert dette forholdet. Tabell 5 viser bruken av kontrollpunktet, fordelt per næring, for de ti næringene hvor kontrollpunktet er oftest benyttet.

Tabell 5: Antall gjennomførte tilsyn med systematisk arbeidsmiljøarbeid, hvor valg av verneombud er kontrollert, per næring, 2014-2024. Kun tilsyn der dette kontrollpunktet er kontrollert som del av faste sjekklister inngår. Datauttrekk 17.juni 2025.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sum
F Bygge- og anleggsvirksomhet	1 994	1 764	1 109	821	653	612	430	380	717	599	841	9 920
G Varehandel, reparasjon av motorvogner	2 549	1 783	1 303	880	232	258	89	92	319	289	214	8 008
I Overnattings- og serveringsvirksomhet	544	1 739	1 154	880	512	646	230	206	503	315	96	6 825
C Industri	1 020	990	697	657	590	567	287	177	404	274	237	5 900
Q Helse- og sosialtjenester	803	390	472	499	485	348	206	230	492	600	983	5 508
O Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	436	383	449	598	394	313	103	238	508	668	1 061	5 151
H Transport og lagring	3 801	35	7	3	0	1	5	1	3	2	4	3 862
N Forretningsmessig tjenesteyting	367	666	554	356	173	209	74	62	26	20	21	2 528
P Undervisning	560	519	357	236	137	106	39	38	36	50	45	2 123
S Annen tjenesteyting	331	137	193	89	136	47	20	18	24	80	237	1 312

Vi ser her tydelig at det har vært en endring i hvilke næringer dette kontrollpunktet er benyttet i perioden. Samlet sett er kontrollpunktet oftest kontrollert i bygg og anlegg, men det er likevel kontrollert langt sjeldnere i næringen de siste årene av perioden sammenlignet med i starten av perioden. Kontrollpunktet er nest mest kontrollert i næringen varehandel, reparasjon av motorvogner, men også der ser vi en kraftig nedgang i hvor ofte kontrollpunktet er benyttet i perioden, der kontrollpunktet ble kontrollert mer enn ti ganger så ofte i 2015 som i 2024.

På motsatt side, ser vi at innenfor næringene helse- og sosialtjenester og offentlig forvaltning, har bruken av kontrollpunktet økt i perioden, og spesielt innenfor sistnevnte næring har det vært en stor økning. Dette er næringer hvor vi i perioden sjeldnere har avdekket brudd på systematisk arbeidsmiljøarbeid, som kan være med på å forklare nedgangen i andel brudd samlet sett for dette kontrollpunktet.

Oppsummering

Systematisk arbeidsmiljøarbeid er det temaet Arbeidstilsynet har kontrollert i klart flest tilsyn i perioden 2014-2024. Denne analysen har vist oss at det virker å være en endring i hvor ofte vi avdekker brudd på utvalgte kontrollpunkt knyttet til systematisk arbeidsmiljøarbeid i perioden 2014-2024. Det kan være flere årsaker til en slik endring, og det er ikke helt rett fram å tolke resultatene da mange faktorer kan spille inn.

Analysen har vist oss at andel gjennomførte tilsyn med brudd har gått ned for noen av de mest brukte kontrollpunktene, som HMS-kort i bygg, BHT-tilknytning, og valg av verneombud. For de to siste kontrollpunktene har dette en mulig sammenheng med at vi de senere år har kontrollert disse forholdene i andre næringer enn tidligere.

Arbeidstilsynet

Tittel:

Innsikt nr. 3 2025

Ansvarlig redaktør:

Marius Søberg

Redaktør:

Cecilie Åldstedt Nyrønning

Redaksjon:

Lauren Celeste Burger, Morten Støver, Ole Magnus Theisen

Publiseringsdato:

Juni 2025

Postadresse:

Arbeidstilsynet

Postboks 4720 Torgarden

7468 Trondheim

Sentralbord:

73 19 97 00

ISBN:

978-82-94086-18-4

arbeidstilsynet.no